

Сучасна ж талановита дитина вже не хоче бути лише слухачем, тому такі учні із захопленням беруть участь в інтерактивному навчанні. Вони активно вливаються в таку систему як одну з форм діалогового навчання: «Інтерактивний – означає здатність взаємодіяти чи знаходитися в режимі бесіди, діалогу з чим-небудь (наприклад, комп'ютером) або ким-небудь (людиною). Отже, інтерактивне навчання – це перш за все діалогове навчання, у ході якого здійснюється взаємодія вчителя та учня» [1, с.4]. Оскільки в школі класи зазвичай поділяю за чисельністю на невеликі групи, то найчастіше використовую при очній формі навчання такі методи: засвоєння нового матеріалу методом «Ажурної пилки»; коректно висловлюватись, розширювати свій юридичний кругозір спонукає гра «Зрозумій мене»; допоможе в цьому і застосування методичних прийомів створення проблемних ситуацій; самостійність і активність учнів розвиває «Мозковий штурм» (його корисність полягає в тому, що він дає можливість не тільки визначати велику кількість ідей із запропонованої проблеми, а й навчити учнів реально оцінювати ситуацію та можливості реалізації їхніх пропозицій); робота в парах (учні працюють у парах, виконуючи завдання: парна робота вимагає обміну думками й дозволяє швидко виконати справи, які у звичайних умовах є часомісткими або неможливими); робота в трійках (по суті, це ускладнена робота в парах); робота в малих групах (найсуттєвішим тут є розподіл ролей); метод «ПРЕС».

Інтерактивна робота в малих групах дає змогу набути навичок спілкування та співпраці. Після того як вчитель об'єднав учнів у малі групи і вони отримали завдання, група за короткий час (3 – 5 хв) повинна виконати це завдання та представити результати роботи своєї групи.

Під час дистанційного навчання використовую інтерактивні сервіси «Jigsawplanet» (створення пазлів), «Word It Out» (хмарні теги слів), «Learningapps» (створення та виконання інтерактивних вправ різної форми та складності).

Підсумовуючи, можемо зробити висновок. Застосування тестових технологій у поєднанні з формами інтерактивної роботи на уроці та практичне їх використання дає можливість не лише систематизувати й узагальнити величезний матеріал, а й значно підвищує рівень розуміння учнями основних питань навчального змісту, складного матеріалу. Таким чином, змішане навчання не витісняє традиційне – «вчитель-учень», а ефективно інтегрується в нього. Забезпечення максимального розвитку пізнавальних інтересів особистості можливе лише за умови поєднання творчої активності вчителя і учнів.

Список використаних джерел

1. Інтерактивне навчання: нові підходи. *Відкритий урок*. 2002. № 5 – 6.
2. Наумова В. Ю. Розробка тестових завдань і тестів: основи технології. К. 2006. 24 с.
3. Пометун О., Пироженко Л. Інтерактивні технології навчання: теорія і практика. К., 2002. 136 с.

Сучасні засоби візуалізації навчального матеріалу на уроках правознавства в умовах дистанційного навчання

Шмат Наталія

Освіта є одним з основних невід'ємних прав людини, проголошене Загальною декларацією прав людини, закріплене в Конституції України та галузевих законах. Серед сімнадцяти цілей сталого розвитку 2015 – 2030 рр., що були ухвалені на Саміті ООН, четвертою ціллю є якісна освіта, що передбачає «забезпечення всеохоплюючої та справедливої якісної освіти й заохочення можливості навчання впродовж усього життя для всіх».

12 березня 2020 року, згідно з постановою Кабінету Міністрів України, навчання в усіх закладах освіти України було переведено в дистанційний формат через пандемію COVID-19. А з лютого 2022 року й по сьогодні в Україні основною перешкодою для навчання є війна. Дистанційна освіта внесла свої корективи в освітній процес: перелаштовуватися довелося всім, актуальним став пошук нових методів викладання начального матеріалу, що мало б зберегти інтерес до предмета й позитивно впливало на якість освіти. Нині перед освітою постає проблема пошуку подання інформації для здобувачів освіти, яка буде оптимальною та зрозумілою в сучасних умовах.

Часто ХХ століття називають текстовою цивілізацією, тоді як ХХІ століття є епохою зображень. Саме тому унаочнення викладу навчального матеріалу за допомогою різних інформаційно-комунікаційних технологій та засобів візуалізації є одним із важливих напрямів модернізації змісту освіти. *Візуалізація – це діяльнісний процес, прийом для подання текстової інформації чи її перетворення в графічний образ для зручного аналізу та осмислення об'єкта. Візуалізація повинна бути зрозумілою, логічною і нести те смислове навантаження, що заклав автор [2, с. 13].* Активне застосування візуальних методів на уроках сприяє більш ефективному формуванню у здобувачів освіти основних компетентностей, що дозволяє бути затребуваними в сучасному динамічному світі.

При цьому одним із головних завдань освіти є технологізація освітнього процесу через онлайн-засоби. Сучасна освіта полягає в оволодінні педагогами новими методами та засобами, одним із таких інструментів на етапі реформування освіти є *технологія візуалізації навчальної інформації*.

Найперше й найпоширеніше як *методичний та дидактичний супровід уроку* правознавства використовуються *мультимедійні презентації*, створені за допомогою програми PowerPoint. Вони виконують такі функції: ілюстративна (забезпечують принцип наочності при вивченні того чи іншого питання нової теми); структурування навчальної інформації; організація пояснення нового матеріалу в різних формах: розповіді, евристичної бесіди, діалогу, вирішення проблемних ситуацій та ін., забезпечення емоційного забарвлення (використання музичного супроводу, відео, ілюстрацій).

Велике інформативне навантаження несуть навчальні та науково-популярні фільми, фрагменти медіароліків на youtube-каналі. Вони формують свідомість сучасного здобувача освіти, підвищують ефективність навчання. Залежно від мети перегляду здобувачі освіти формують таблиці, план, короткий конспект. Це потужний ресурс для формування мовленнєвої та інформаційної компетентності. Для прикладу, добірка відео «Права людини та Інтернет» – проєкт, спрямований на формування знань і навичок свідомого користування Інтернетом, навчання прав людини онлайн і запуск механізмів реагування на їх порушення.

В умовах постійних повітряних тривог і відключень електроенергії *зручною є платформа для дистанційного та змішаного навчання «Всеукраїнська школа онлайн»*, яку запустили Міністерство освіти і науки України спільно з Українським інститутом розвитку освіти та Міністерством цифрової трансформації України з метою забезпечення рівного доступу до якісної шкільної освіти. Також можна записати демонстрацію власного заняття з правознавства. Такий відеоурок учні можуть переглядати тоді, коли їм необхідно. Подібні записи уроків актуальні й для дітей, які з різних причин не змогли бути на уроці чи перебувають за кордоном і навчаються за українською державною програмою.

Цифрові технології та сучасне обладнання постійно розширюють можливості педагога в демонстрації навчального матеріалу. Здобувачі освіти можуть не лише дивитися чи слухати, а й взаємодіяти з інтерактивною наочністю.

Інфографіка (інформаційна графіка) – це візуальне подання інформаційних даних, форма передавання знань. Тематичний плакат може містити схеми, діаграми, відео, короткі написи. Зручним для створення інфографіки є вебсервіси Easelly, Canva. Основною особливістю інфографіки є її мінімалізм, за якого все несуттєве має бути вилучено, а сама інформація передана максимально точно. Сучасні умови «цифровізації», «диджиталізації», пандемія COVID-19, воєнний стан зобов'язують педагога володіти техніками інфографіки для подання та передавання навчального матеріалу. Це допомагає підвищувати компетенції підлітків у предметній галузі, а педагогам – удосконалювати роботу з інформаційно-комунікаційними технологіями та створення готового освітнього продукту, що для них має особистісне значення. Використання інфографічних матеріалів на уроках є доцільним, щоб зацікавити здобувачів освіти; подати багато інформації в компактному вигляді; швидко передати матеріал за допомогою зображень; використати менше тексту; залучити їх до роздумів над темою; дослідити кожну частину інфографіки; зробити висновки [7, с. 122].

Сервіс ThingLink зробив популярним так звані інтернет-плакати. Адже це чудовий спосіб на одному зображенні розмістити відразу багато матеріалів із навчальної теми. На зображенні знаходяться активні точки, які відповідають за певну дію – перехід за посиланням, прослухати аудіо, показ відео, показ тексту тощо. Такий плакат може об'єднати все, що вчитель хоче показати під час заняття.

Одним із прийомів візуалізації інформації на уроках правознавства є створення «хмари слів». Хмара слів – це візуальне подання списку певних категоріальних понять, об'єднаних спільною темою. Цей прийом можна використовувати на різних етапах уроку. Також він може стати й основним планом уроку під час вивчення нової теми.

Цікавим і зручним також є онлайн-генератор ребусів. За допомогою цієї програми можна зашифрувати будь-яке слово у вигляді ребуса. Для цього необхідно перейти за посиланням і ввести слово чи фразу. Програма відразу згенерує ребус і запропонує декілька його варіантів. Застосування ребусів на уроках стимулює абстрактне мислення, розвиває увагу та логічне мислення учнів, мотивує їх до навчання.

Максимально структурувати навчальну тему можна за допомогою ментальної карти або карти знань. Ментальні карти – це сукупність діаграм і схем, котрі у вигляді візуалізації демонструють думки, тези, пов'язані між собою та об'єднані загальною ідеєю [3, с. 37]. Головне завдання використання візуалізації на уроках – зацікавити здобувача освіти, змотивувати його самостійно досліджувати певну галузь, вивчати для себе щось нове, цікаве, корисне. *Зручним для створення ментальних карт є вебресурс Coggle,* що дозволяє здобувачам освіти самостійно чи в команді створити графічний конспект, схеми, систематизувати нову інформацію, впорядкувати власні ідеї та презентувати їх. Цей інструмент візуального мислення допоможе краще зрозуміти й запам'ятати новий матеріал.

Креативним і легким у сприйнятті видом наочності може бути комікс, який створюватиме або вчитель, або учні. Комікс передає історію через діалоги або думки персонажів. *Для створення власних коміксів можна використовувати вебресурс Pixton.* Але є й готові комікси. *Цікавою є збірка «Конституція у коміксах»* – проєкт, який має освітню мету в легкій сучасній формі дати дітям основи знань про Конституцію України, політичний лад, права та обов'язки. Книгу можна безкоштовно скачати з мережі Інтернет.

Ефективним способом активувати навчальну діяльність здобувачів освіти є інтерактивне відео, яке переривається в потрібних місцях і вимагає від учнів якоїсь активності, наприклад, розглянути схему, виконати вправу, відповісти на тестове запитання. Це можливо зробити за допомогою LearningApps, на якому, до речі, містяться вже готові інтерактивні вправи.

Візуально привабливим способом подачі інформації за допомогою відео є відеоскрайбінг, який дещо нагадує малювання на звичайній дошці, що супроводжується аудіопоясненням.

За допомогою генератора QR-коду можна швидко створити штрих-код і зашифрувати інформацію, зокрема текст, відео, зображення і т. п. Перевагою застосування QR-коду на уроках правознавства є легке його розпізнавання за допомогою сканування камерою смартфона та швидкий доступ здобувачів освіти до інформації.

Під час уроків з основ правознавства вчителю слід формувати свідому громадянську позицію дітей. Адже взаємодопомога, здатність розуміти й оцінювати правові події, явища та процеси, формування критичного мислення, аналіз життєвих ситуацій відповідно до чинних правових норм, протидія ворожій пропаганді, підтримання власного емоційного ресурсу є важливими складовими успіху в боротьбі з російськими загарбниками.

Узагальнюючи викладене, сформулюємо висновок. Використання на уроках правознавства візуалізації інформації є актуальною потребою суспільства та освітньої спільноти в цілому. Організація освітнього процесу з використанням нових форм візуального представлення інформації розширює можливості середовища взаємодії учасників освітнього процесу.

Використання засобів та інструментів візуалізації на уроках правознавства робить урок цікавішим, сприяє активізації критичного та креативного мислення, збільшує можливість реалізації діяльнісного підходу, оскільки здобувачі освіти наочно уявляють предмет розмови, а відтак створює сприятливі умови для осмислення запропонованої інформації та сприяє формуванню предметних компетентностей роботи з різноманітною інформацією.

Саме тому в сучасному освітньому процесі актуальним є використання візуалізації та пошук ефективних інструментів для створення якісних візуальних матеріалів, але при цьому педагоги мають урахувати особливості сприйняття навчальної інформації сучасною учнівською молоддю та переходити до застосування різноманітних нових цікавих форм і методів подання інформації.

Список використаних джерел

1. Білоусова Л. І. Онлайнві інструменти візуалізації в діяльності сучасного педагога / Л. І. Білоусова, Н. В. Житеньова // Науковий журнал «ScienceRise: педагогічна освіта». – 2018. – № 7. – С. 8–15. DOI: <https://doi.org/10.15587/2519-4984.2018.1515573>.
2. Житеньова Н. В. Візуалізація: основні поняття та визначення / Н. В. Житеньова // Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2019. – Випуск 25: Управління інформаційно-навчальним середовищем як концептуальна основа результативності фізико-технологічної освіти. – С. 123–127. DOI: <https://doi.org/10.32626/2307-4507.2019-25.123-127>.
3. Лавренова М. В. Ментальні карти як новації в освітньому процесі / М. В. Лавренова // Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія «Педагогіка та психологія»: зб. наук. пр. / ред. кол. Товканець Г. В. та ін. – Мукачево: Вид-во МДУ, 2019. – Випуск 1. – С. 36–40. DOI: [https://doi.org/10.31339/2413-3329-2019-1\(9\)-36-40](https://doi.org/10.31339/2413-3329-2019-1(9)-36-40).
4. Липчевська І. Л. Візуалізація в освіті: сучасний підхід до використання наочності / І.Л. Липчевська // Світ дидактики: дидактика в сучасному світі: зб. матеріалів Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 21–22 вересня 2021 р. – Київ: «Видавництво Людмила», 2021. – С. 196–197.
5. Цехмістрова А. І. Інфографіка в освітньому процесі / А. І. Цехмістрова, Н. В. Олефіренко // Науково-дослідна робота студентів як чинник удосконалення професійної підготовки майбутнього вчителя: зб. наук. пр. / Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди; [редкол.: О. А. Жерновнікова та ін.]. – Харків, 2020. – Вип. 19. – С. 117–122.
6. Цілі сталого розвитку [Електронний ресурс] // United Nations Development Programme. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.undp.org/uk/ukraine/tsili-staloho-rozvytku>.
7. Шевченко Г. В. Створення інфографіки в сервісі «Canva для навчання» / Г. В. Шевченко // Вересень: науково-методичний, інформаційно-освітній журнал. – 2021. – № 3 (90). – С. 121–132.